

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע

"פרשת עקב"

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות - לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

שבלב זו היא תפילה. והמצוה היא שיגיד אדם שבהו של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך שואל צרכיו, ואחר כך נותן שבה והודיה להשם יתברך. וצריך להתפלל בכוונת הלב שיפנה את לבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאילו עומד לפני השכינה, ולא יעשה תפילתו כמי שנושא משא ומשליכו והולך לו, ולא יתפלל במחשבה טרודה ומבולבלת, ונוהג בכל מקום ובכל זמן בוחרים ונקבות".

מסופר, כי פעם ניגש תלמיד צעיר אל פוסק הדור הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, ושאלו "מהי כיום עבודתו הרוחנית של הרב?... התלמיד כמו ביקש לומר שמן הסתם הרב בגדלותו כבר 'מושלם' ואין לו צורך בעבודה רוחנית..."

רבי שלמה זלמן חיך אליו ואמר לו: "דע לך, כי למרות שהושבים כי התפילה הינה דבר קל שצריך לעבור אותו, בעצם התפילה הינה עבודה קשה. יום בו הצלחתי לכוון בכל המילים כולן הינו יום הג בשבילי... ואכן, מקורביו שמו לב, כי לעת זקנותו הוא החל להתפלל באריכות יתרה. פעם שאלו על כך מישחו. ענה לו רבי שלמה זלמן: "היום אין לי את הכח שהיה לי פעם להתרכז בכל התפילה, ולכן אני נאלץ לעצור לפני כל ברכה לאגור כח על מנת שאוכל להתרכז ולכוון את הברכה שלפני, ולכן התפילה אורכת לי זמן כה רב".

ולעבדו בכל לבבכם (יא, יג)

מדברי הרמב"ן (שמות ג/ יג) משמע, כי הראיה הגדולה ביותר למציאות ה' ולהשגחתו הפרטית על כל בריה ובריה, היא התפילה שהאדם מתפלל וקורא להקב"ה, והקב"ה עונתו ונותן לו את צרכיו, בכך רואה האדם שיש אלוקים בישראל קרוב אליו ומשגיח עליו ויש אלוקים שופטים בארץ. וזה לשונו הק': על הפסוק בו שואל משה רבנו את הקב"ה: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם:"

...והכוונה להם בזה, כי משה אמר לפניו יתברך ואמר לו מה שמו שיגיד להם השם שיוצא הוראה שלמה על המציאות ועל ההשגחה, והקב"ה השיבו למה זה ישאלו לשמו, אין להם צורך לראיה אחרת, כי אחיה עמם בכל צרתם וקראוני ואענם, והיא הראיה הגדולה שיש אלהים בישראל קרובים אלינו בכל קראנו אליו ויש אלהים שופטים בארץ...

עומד אדם מפשוטי העם ומתדפק על שערי ארמונו של מלך. שומר הפתח מציץ עליו מבעל לאשנב צר בשער הגדול, ושואלו לפשר מעשיו במקום מוגן ושומר זה. "את המלך אנכי מבקש לפגוש", עונה האיש. משיב לו השומר בתקיפות: "הסתלק מכאן מיד! אין זמנו של המלך פנוי לכל בני האדם החפצים לחלות את פניו!". אבל זקוק אני מאד לעזרתו, התחנן האיש הפשוט. התגובה לא איחרה לבוא - קבוצת חיילים נשלחה לעברו כדי להרחיקו מן המקום.

אדם בעל לב רחום והנון שהבחין במתרחש, ניאות להסביר לאיש ההמום עד כמה מנוחכת היא משאלתו. "דע לך", אמר לו האיש: "החפץ לשחר את פני מלכנו, הייב להגיש תהילה בקשה בכתב לפקידים הממונים. לאחר שיוחלט לדון בבקשה, יוזמן האיש לראיון שבו יחא עליו לעמוד בחקירת שתי וערב על אישיותו, מעשיו וכו'. כמו כן יהיה עליו לשכנע את פקידיו המלך בנחיצות הענין. אם יעמוד בכל אלה, ייקבע לו תאריך שבו יוכל להגשים את משאלתו. בהגיע היום הנכסף, יצטרך לעבור שבע בדיקות וחקירות בכל שער משערי הארמון הפנימיים, המובילים אל עבר כס המלכות. אז יזכה סוף-סוף לפני המלך למשך זמן קצר ביותר, ולשמוח לפניו את בקשתו".

"אם כן", סיים האיש טוב הלב את דבריו, "עליך להכין שהדרך שבה ניסית להגיע למלך, אין לה כל סיכוי, בדרך זו לעולם לא תוכל לראות את פני המלך".

ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה כך עקר ועקרה ובבהמתך (ז, יד) לכאורה, מה הקשר בין שתי הברכות הללו?

אלא הסביר כ"ק מרן אדמו"ר ממישקולין שליט"א - הדבר יובן על פי מאמר המדרש, שהסיבה לכך שהיתה רבקה עקרה בכדי שלא יאמרו אומות העולם שברכת לבן לרבקה אחרת "אחותנו את היי לאלפי רבקה" (בראשית כד, ט) עשתה פירות, ובגלל הברכה הזאת נתברכה בכנים. ולכן אומר הכתוב: "ברוך תהיה מכל העמים כל העמים יברכו אותך, אך, אף על פי כן תתברך בכנים, "לא יהיה כך עקר ועקרה"...

והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים אשר ידעת לא ישימם כך ונתנם בכל שנאיך (ז, טו)

הגה"ק הנצי"ב מואלוזין זי"ע פירש פסוק זה על פי מה דרשו חז"ל (מנחות נט) על הפסוק "לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה" לגבי "מנתה חוטא", ששמן פוסל המנחה אפילו במושאו, ולבונה פוסלת דווקא בכזית. מכיון שאצל שמן כתוב: "לא ישים עליה שמן" משמע שימה - אפילו כל שהוא. ואילו אצל לבונה כתוב: "ולא יתן עליה לבונה" - משמע עד דאיכא שיעור נתינה, שיעור חשוב - כזית.

וזהו גם כן הכונה בפסוק הזה: שהקב"ה מבטיח "וכל מדווי מצרים אשר ידעת לא ישימם" כד" - אפילו כל שהוא, אבל "ונתנם" - שיעור חשוב - "בכל שנאיך"...

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך וכו' (י, יב)

הקשה הגה"ק בעל ה"נודע ביהודה" זי"ע בספרו צ"ח (ברכות לג ע"ב), מדוע נקט הכתוב בלשון "שואל מעמך", ולא "מבקש מעמך"? ומיישב בביאור נפלא: דרשו חז"ל (ויקרא רבה פרשה כז, ב) שאין שום אדם בעולם שיכול להקדים טובה להקב"ה, אלא נהפוך הוא: הקב"ה הוא שהקדים לעשות לו טובה, ורק מכוחה הוא יכול לקיים מצוות, שהרי אין אדם המקיים מצוות מילה - בטרם נתן לו הקב"ה כן, ואין אדם העושה ציצית - אלא לאחר שהקב"ה נתן לו בגד, וכן לגבי צדקה ומעשרות, וכן ברוב המצוות, האפשרות לקיימן היא רק לאחר שהקב"ה נתן לאדם דבר כלשהו, ואם כן הקב"ה הקדים לגמול לו טובה עוד בטרם זכה הוא לקיים את המצוה.

וכן למדו במסכת אבות (ג, ז) "תן לו משלו, שאתה ושלך - שלו", שכן אין כל חוב מצד הקב"ה כלפי האדם על המצוות שעשה, כי הקב"ה כבר הקדים לתת לו. אלא שהקב"ה ברוב חסדו משלם שכר לאדם כאילו האדם עשה את המצוה משלו.

שונה המצב לגבי יראת שמים, שאותה מסר הקב"ה ביד האדם בלי שהקדים לתת לו דבר כלשהו הקשור למצוה זו, והברירה הופשית לגמרי ביד האדם, כי אם האדם מקיים מצות יראת שמים כראוי, הרי הקב"ה כביכול חייב לשלם לו את שכרו, כי במצוה זו האדם הקדים כביכול להלוות לה' יתברך.

וזה מה שמרמז הכתוב באומרו "מה ה' אלקיך שואל מעמך", כלומר: באיזו מצוה הקב"ה יהיה השואל ואתה המשאל? אין אף מצוה שכוו, מלבד מצוה אחת: "כי אם ליראה"...

לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם (יא, יג)

בספר "המצוות הקצרה" להגה"ק בעל ה"חפץ חיים" זי"ע מצוה ז' מובא: "מצות עשה להתפלל בכל יום להשם יתברך שנאמר (דברים ו, יג) "את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד", ומפי השמועה למדו חז"ל (תענית ב.) שעבודה זו היא תפילה שנאמר "ולעבדו בכל לבבכם" - איזוהי עבודה

סיפור הנ"ל לקוח מן המציאות בעבר הרחוק, ודוגמתו מצויה גם בהווי החיים בימינו אנו. גם כיום כל מי שנוקק לעזרתו של אדם בעל עמדה ציבורית, יהא זה שר או שופט, קצין או פרופסור, מה גדול הוא הקושי להגיע אליהם. גם כאשר סוף-סוף מגיעים אליהם, לא תמיד הם יכולים לעזור, ובמקרים רבים הם אף אינם רוצים לסייע...

מה רב ועצום הוא, איפוא, החסד הנפלא אשר לו זוכים אנו כאשר לאפשרות להתקבל אצל מלך מלכי המלכים הקב"ה. אין כאן לא ארמון ולא שערים, לא שומרים ולא פקידים. בכל עת שנרצה רשאים אנו לעמוד לפני אבינו מלכנו, מלך הנון ורחום שומע תפילה המתאוה לתפילותינו. והוא מלך כל יכול והפיץ להושיענו, ואזניו קשובות אלינו בכל עת. ודבר זה, מקרא מפורש הוא (דברים ד): "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו, כה' אלוקינו בכל קראנו אליו..."

בענין הנ"ל כתב הגה"ק בעל ה"חפץ חיים" זי"ע בספר "שם עולם" (ח"ב פי"א): "מרוכ טרדותינו בהכלי העולם הזה איבדנו את כוח ההרגש להעריך אל נכון את הזכות העצומה שנפלה בחלקנו בכך שיש לנו קשר תמידי עם בורא העולם על ידי קיום מצוותיו, הברכות עליהן והתפילות. הלא כל מי שזכה לְדַבֵּר אפילו פעם אחת עם מלך בשר ודם והמלך התייחס אליו והאזין לדבריו, אין קץ לשמחתו. הוויית הפגישה הזו לא תימחה מזכרונו לעולם, ותמיד יספר עליה לכולם.

ממשיך ה"חפץ חיים" ואומר: ועתה נתבונן נא, אם כשזכה לדבר לפני מלך בשר ודם, שהוא רק תפארת לפי שעה, שאינו יכול להאריך את חיי עצמו יותר מכפי שנקצב לו אף לא רגע אחד, קל וחומר באלף אלפים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא אלוקי השמים והארץ והוא חי וקיים לנצח, כשאדם מקיים איזו מצוות עשה שכתורה שנצטוונו מאתו, והוא מברך על זה ואומר ברוך אתה ה' וכו', שהוא מדבר עמו לנוכח כְּדָבָר איש אל רעהו... כמה ראוי לו לשמוח שמחה עצומה עד מאד..."

"וביותר כשזיכור או שהוא גוש עפר וזוכה לדבר עם אלוקי השמים כאחד מצבא המרום אשר במרום. הלא ראוי שדמוע תדמע עיני מרוכ שמחה ולהכנע לפניו ולקבל על נפשו לקיים תורתו בכל נפשו ומאודו. הגידה נא אחי והתבונן בנפשך, אם עלה לך דבר זה ברעיוןך פעם אחת בשבוע או פעם אחת בחודש, או על כל פנים פעם אחת בשנה, להיות כל כך שמח וטוב לב מקיום המצוה כמו זה האיש הנ"ל?!"

נחתום כסיפור המובא ב"ילקוט לקח טוב" המביע את גודל כוחה של תפילה:

בעיר פוזנא הלה אדם במחלה אנושה והרופאים קבעו שאין מזור למחלתו. באותו זמן נקלע לעיר רופאו של המלך, ואהרי שבדק את החולה לפי בקשת בני משפחתו, הצדיק את מסקנת הרופאים. כאשר נשאל על ידי המרא דאתרא הגה"ק רבי עקיבא אייגר זי"ע, מה היה עושה אילו הלה המלך במחלה זו, השיב שאכן למלך היתה מחלה זו, והוא נרפא על ידי תרופה שרק למלאכים יש האפשרות להשיגה.

וסיפר להם שבלב המדבר שוכן עוף מסוים שכאשר מבשלים את בשרו ומאכילים את החולה מן המרק, הוא מבריא. וכאשר הלה המלך, נשלחו גדודי חיילים אל המדבר כדי לחפש את העוף הנדיר הזה. כאשר מצאוהו צדו אותו והביאו אותו אל הארמון, בשלוהו והאכילו את המלך מן המרק והוא הבריא. אולם הוסיף הרופא ואמר, לא מצאתי עניין לספר זאת לכם, כיון שאין אפשרות להשיג עוף כזה אלא למלכים.

כששמע הגרע"ק את הדברים, הסתגר בחדרו והתפלל אל ה' שיושיע את החולה האומלל. תוך כדי התפילה, נשמע רעש מזור על גג הבית. יצאו וראו והנה העוף הנ"ל נחת על הגג. שהטוהו בשלוהו והאכילו את החולה מן המרק, והוא הבריא. הגרע"ק ביקש שישאירו למזכרת כמה נוצות מהעוף, כדי לזכור מה גדול כוחה של תפילה.

המסקנה: מלכים צריכים להפעיל גדודי חיילים ולטרוח טרחה גדולה. לבני מלכים, בניו של מקום, יש אלוקים קרובים אליהם אשר לא קצרה ידו מהושיע...

פן תאכל ושבעת וכו' ובקרך וצאנך ירביין וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך (ת, יא-יד) היה אומר הרה"ק רבי זושא מאניפאלי זי"ע - אמנם הפשט הפשוט הוא: השמר לך, שמתוך שתרבה בנכסים ובעושר תשכח את ה' אלוקיך. אבל אנו רואים שלפעמים "יש עושר השמור לבעלים למוכרתו", כלומר, לא תמיד העושר מקלל ומשחית את האדם, לפעמים הוא מכשיר טוב להשגת

וקשרתם אותם לאות על ידכם וכו' ולמדתם אתם את בניכם לדבר במ כשבתך כביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך וכתבתם על מזוזות וכו' (יא, יח)

בספר "זכרון אליעזר" להרה"ק ממישקולין זי"ע (פר' חיי שרה עמוד נד) מובא: שמעתי ממורי ורבי הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע, דאם נתבונן, נראה שבפרשה שניה שבקריאת שמע כתוב "וקשרתם אותם לאות על ידכם והיו למוטפת בין עיניכם", דהיינו מצוות תפילין. אח"כ כתוב "ולמדתם אותם את בניכם", דהיינו הינוך הבנים. ואח"כ כתוב "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך", דהיינו מצוות כתיבת מזוזה.

וצריך להבין מדוע כתוב "ולמדתם אותם", דהיינו "הינוך הבנים" בין מצוות תפילין למצוות מזוזה?

אלא לימוד והדרכה בהינוך הבנים נותנת לנו כאן התורה! שהדבר בא בכדי לרמוז לנו, שכמו שבכתיבת תפילין ומזוזה, אם משנה אפילו אות אחת הרי הם פסולים, כך גם בהינוך הבנים, אסור לשנות אפילו עוקץ קטן רק צריך להנך הבנים בדרך ישראל סבא, כמו שראינו מאבותינו. כי הם קיבלו איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה, שקבל תורה מהקב"ה. וכל המשנה ידו על התחנותה...

למען ירבו ימיכם וימי בניכם וכו' כימי השמים על הארץ (יא, כא) כשבת האחרונה לחייו אמר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע את החסבר הזה: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם וכו' כימי השמים על הארץ" - יהיו הייכם והיי בניכם שמימיים על הארץ, התנהגו בצורה שמימית, כאן למטה בארץ הגשמית...

ובשם צדיקים היו אומרים: "כימי השמים" - אמנם התנהגו בצורה שמימית, אבל "על הארץ" תשארו על הקרקע, לא לרחף בעולמות עליונים...

התקשרו למספר 054-8455799 והספר בדרך אליכם!
ספר אחד במחיר 46 ₪ (כולל משלוח)
2 ספרים במחיר 85 ₪ (כולל משלוח)
הפצה בארה"ב: ז. ברמן 0395-400-917

הידעת? העלון "פנינים" יוצא לאור מידי שבוע זו השנה השמינית, מודפס ומופץ באלפי עותקים בארץ ובעולם. היה שותף להפצת התורה! לתרומות: בנק הדואר סניף 001 מס' חשבון 2168820 או בכרטיס אשראי בטלפון: 054-8455798